

EEN EXTREEM DROOG EN WARM GROEISEIZOEN

Ondanks de regen van de voorbije dagen blijft het op veel plaatsen nog erg droog. Het vochtgehalte in de bodem is dan ook uitzonderlijk laag. Het tweede agrometeorologisch bericht van 2017 stelt dat de opbrengstvoorspellingen nog steeds gunstig zijn, op voorwaarde dat er in de komende dagen en weken voldoende regen valt. – Naar: VITO

Volgens het KMI was het voorbije voorjaar (maart, april en mei) abnormaal warm (11,3 °C in Ukkel ten opzichte van 10,1 °C normaal) en zeer abnormaal droog (108 mm neerslag ten opzichte van 188 mm normaal). Het voorjaar van 2017 was dan ook het vierde warmste en het vijfde droogste voorjaar sinds 1981.

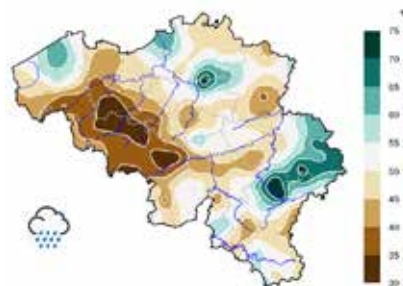
Gebrek aan neerslag

Figuur 1 toont voor de periode van 1 april tot 20 juni de afwijking van de neerslaghoeveelheid ten opzichte van het gemiddelde voor die periode. We zien een neerslagtekort over het hele land. In Henegouwen en in delen van Oost- en West-Vlaanderen viel er slechts 45% van de gemiddelde hoeveelheid neerslag (donkerbruine zones op de kaart). Uit figuur 2 (p. 6) blijkt dat het sinds het begin van het jaar vaak gedurende meerdere opeenvolgende weken nauwelijks of niet regende.

Om na te gaan of we te maken hebben met een landbouwkundige droogte moeten we vooral naar het bodemvochtgehalte in de wortelzone kijken. Dat was

in het voorjaar van 2017 op zijn minst atypisch te noemen. Uit de simulaties van de agrometeorologische modellen blijkt

.....
Uit de vegetatie-index blijkt dat de gewasgroei de voorbije maanden flink afgeremd werd.

Figuur 1 Gemiddelde neerslaghoeveelheid van 1 april tot 20 juni 2017 in vergelijking met het gemiddelde (1988-2016) - Bron: KMI

dat voor wintertarwe het relatieve bodemvochtgehalte van 1 mei tot 20 juni 2017 op de meeste plaatsen, en vooral in het noorden van het land, gezakt is tot minder dan 20%. Het gewas had dus vijf keer minder vocht beschikbaar voor de groei in vergelijking met de ideale situatie. Dit is het op één na laagste relatieve bodemvochtgehalte van de voorbije 36 jaar. Enkel 2011 scoorde nog lager. Dit relatief watertekort zal mogelijk gevolgen hebben voor de groei en ontwikkeling van gewassen die een grote vochtbehoefte hebben in deze periode van het jaar. We denken dan vooral aan de wintergranen, maar ook aan de voorjaarsteelten waarvan de opkomst onder bijzonder droge omstandigheden verlopen is.

Observaties vanuit de ruimte

Dankzij het warme weer in maart kenden we een vroege seizoenstart, maar de droge en vooral koude maand april vertraagde de groei sterk. Uit de analyse van de Proba-V-satellietbeelden blijkt dat de groei in mei en juni verder vertraagde. In maart en april lag de vegetatie-index

(fAPAR) overal nog ruim boven de gemiddelde waarde, maar door de droogte verkleinde het verschil gaandeweg in mei en juni. In de oranje zones in figuur 3 dook de index eind juni net onder het gemiddelde. In deze zones werden ook de grootste neerslagtekorten vastgesteld (zie figuur 1). Uit de vegetatie-index blijkt dat de gewasgroei de voorbije maanden flink werd afgeremd. De satellietbeelden laten (nog) niet toe echte schade door de droogte vast te stellen.

Via de WatchITgrow-webapplicatie (www.watchitgrow.be) is het mogelijk om meer gedetailleerde satellietgegevens (pixels van 10 m) en weersgegevens op te vragen voor individuele percelen. Deze applicatie is gratis beschikbaar na registratie.

De gewassen

Op de meeste plaatsen ondervinden de akkerbouwgewassen hinder van de droogte. Toch zijn er soms grote verschillen merkbaar naargelang de regio, het gewas, de zaai- of plantdatum, het ras of

de bodemtoestand. We bespreken de situatie tot 20 juni.

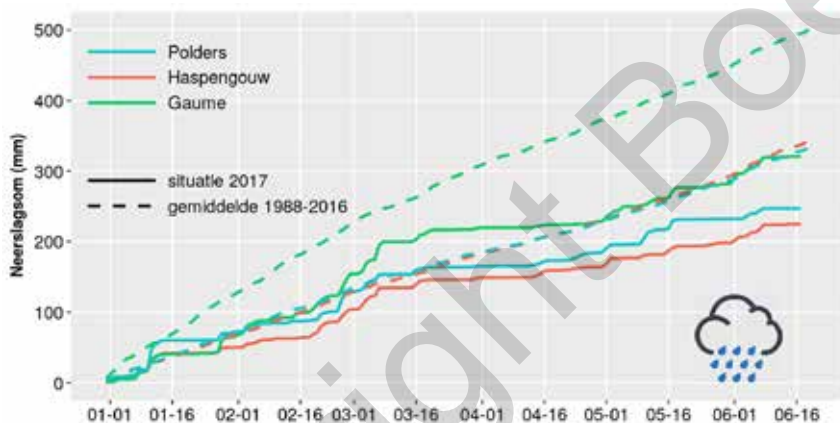
Wintergerst Op de proefvelden van het CRA-W staat de wintergerst er nog goed bij. Doordat het ook al in het najaar erg droog was, ontwikkelde het wortelgestel zich in de diepte en vond het gewas gedurende geruime tijd toch nog voldoende water. Pas vanaf eind mei werden de eerste tekens van droogtestress zichtbaar. Lokale en soms hevige regenbuien brachten plaatselijk redding, maar voor sommige vroege rassen kwam de regen te laat.

Door de hitte van eind juni rijpt de gerst versneld af, maar het opbrengstniveau zit nog goed. Dat blijkt ook uit tabel 1. Lokaal zijn er wat problemen, maar globaal gezien worden er goede opbrengsten verwacht voor wintergerst.

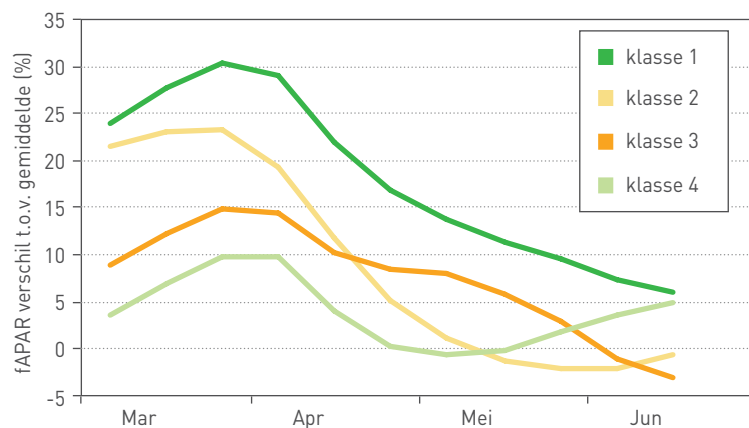
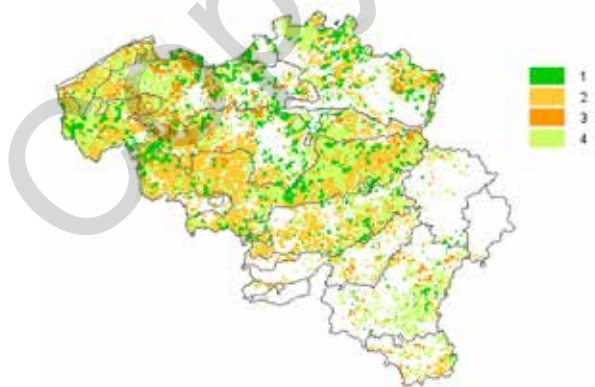
Wintertarwe De wintertarwe heeft volgens CRA-W meer last van de droogte. Tijdens het vroege voorjaar was het gewas mooi uitgestoeld en erg groen. Het gebrek aan regen liet de tarwe niet toe

om de stikstoffracties optimaal te benutten. Hierdoor vertraagde de groei en bleven de hoogte van het gewas en de lengte van de bladeren eerder beperkt. De aren zijn ook korter dan normaal en er worden minder korrels per aar geteld. Het warme en zonnige weer heeft wel een gunstige invloed op de grootte van de korrels. Indien de temperatuur in de komende weken echter weer te hoog zou oplopen, zou er zonnebrand kunnen optreden met verminderde korrelopbrengsten tot gevolg. Op zandige plekken en plaatsen met bodemverdichting is het gewas plaatselijk noodrijp.

Aardappelen Dankzij het warme en droge weer startte men al eind maart met het planten van vroege aardappelen. Ook de halflate rassen werden in april geplant in gunstige omstandigheden. De opkomst van de aardappelen verliep initieel wat trager door de relatief koude temperaturen, maar door het droge weer en de goede plantomstandigheden leidde dit niet tot veel opkomstproblemen. Het warme en droge weer zorgt ervoor dat het gewas een beperkte loofgroei kent. Op veel percelen sluiten de rijen met moeite of niet. De groei is gedrongen, met een vroege en vaak uitbundige bloei. Door de droogte is ook de knolgroei beperkt. In vroege rassen (Amora/Anosta) tonen tellingen op praktijkpercelen vrij normale stengel- en knolaantallen. Proefrooiingen in de laatste week van juni laten echter een opbrengst zien die duidelijk onder de normale waarden ligt. Praktijkpercelen Amora bemonsterd in de Zandstreek halen na 85 groeidagen gemiddeld nog geen 20 ton/ha (praktijkopbrengst), waarbij beregende percelen ruim 10 ton/ha meer opbrengen.

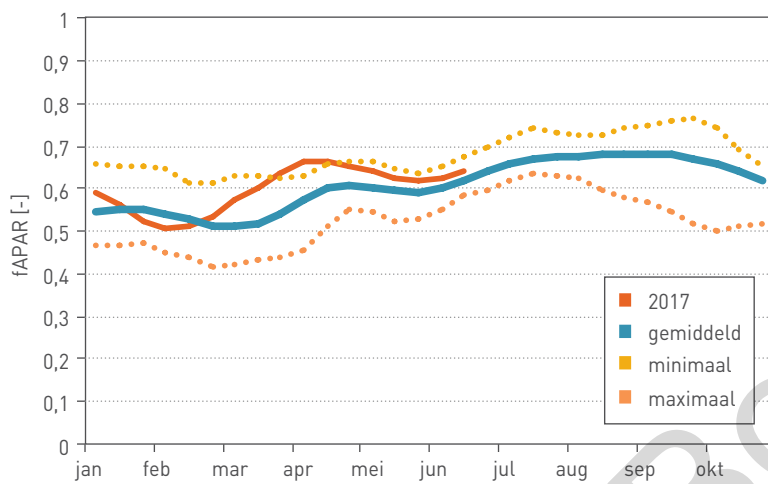
Figuur 2 Neerslagsom van 1 januari tot 20 juni 2017 ten opzichte van het gemiddelde (1988-2016) in de Polders en Haspengouw - Bron: KMI

Figuur 3 Classificatie van de verschillen van de vegetatie-index (fAPAR) ten opzichte van het gemiddelde (2003-2016) in vier klassen en evolutie van de verschillen per klasse van 1 maart tot en met 20 juni 2017 (relatief verschil ten opzichte van het gemiddelde). De witte zones op de kaart zijn niet meegenomen in de analyse aangezien het aandeel van de landbouwgewassen hier minder dan 20% bedraagt - Bron: VITO

Tabel 1 Opbrengstvoorspellingen (100 kg/ha) per landbouwstreek en vergelijking met de gemiddelde opbrengst voor de jaren 2012-2015 volgens de cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) - Bron: CRA-W

Landbouwstreek	Wintertarwe			Wintergerst			Voedermaïs			Suikerbieten			Aardappelen (Bintje)		
	2012-2015 (NIS)	2017 (voorspeld)	verschil (%)	2012-2015 (NIS)	2017 (voorspeld)	verschil (%)	2012-2015 (NIS)	2017 (voorspeld)	verschil (%)	2012-2015 (NIS)	2017 (voorspeld)	verschil (%)	2012-2015 (NIS)	2017 (voorspeld)	verschil (%)
Duinen & Polders	91,8	95,0	3,5	92,7	99,7	7,6	436,8	428,3	-1,9	778,9	819,3	5,2	443,9	459,3	3,5
Zandstreek	85,9	86,9	1,1	79,0	81,1	2,7	445,4	453,7	1,9	737,4	770,8	4,5	481,2	508,7	5,7
Kempen	81,3	76,7	-5,6	68,0	67,9	-0,2	440,0	449,0	2,0	739,0	746,0	0,9	489,4	513,2	4,9
Zandleemstreek	92,6	93,8	1,3	87,4	90,9	4,0	486,9	454,5	-6,7	814,0	867,5	6,6	493,1	521,0	5,7
Leemstreek	94,4	95,4	1,0	92,0	94,0	2,1	472,3	476,7	0,9	850,1	911,1	7,2	475,6	503,6	5,9
Henegouwse Kempen	91,6	92,0	0,4	87,1	89,5	2,8	457,6	445,7	-2,6	829,0	877,9	5,9	472,6	508,1	7,5

Figuur 4 Evolutie van de vegetatie-index (fAPAR) van 1 januari tot en met 20 juni 2017 ten opzichte van de gemiddelde, minimum en maximum waarden (2003-2016) voor akkerbouwgewassen in de Zandstreek. - Bron: VITO

Voor de bewaaraardappelen ziet de situatie er ondanks de droogte momenteel nog tamelijk gunstig uit. De warme temperaturen van de voorbije weken maakten wel dat de bodemtemperatuur al hoog opliep, tot boven 25 °C ter hoogte van het knolnest. Als gevolg hiervan zijn bij gevoelige rassen zoals Bintje al hier en daar doorwassymptomen waargenomen. Om een goede opbrengst te krijgen, moet het de komende weken voldoende regenen. Dit geldt vooral voor de halflate rassen zoals Bintje. De late rassen zoals Fontane en Challenger groeien nog langer door. Zij kunnen eventueel later in het seizoen nog herstellen en mogelijk toch nog voor (zeer) goede opbrengsten zorgen.

Suikerbieten Doordat de bieten dit jaar tamelijk vroeg gezaaid werden, hebben ze voor hun initiële ontwikkeling gebruik kunnen maken van het toen nog aanwezige bodemvocht. Op percelen met oppervlakkige kleilagen en in zones met structuurproblemen werden wel problemen gemeld, maar globaal gezien is het

percentage percelen met opkomstproblemen 'aanvaardbaar'.

De ontwikkeling van de suikerbieten verloopt vrij normaal, maar door de droogte is een deel van de bladeren verwelkt. Dit fenomeen treedt wel vaker op, maar dan gewoonlijk pas rond half juli, en vooral op zandbodems en op ondiepe bodems. Als gevolg van de hoge temperaturen en de intense zonnestraling van half juni zien we hier en daar ook brandvlekken op de bladeren. In de komende weken zou het voldoende moeten regenen, anders zou de droogte wel eens ernstige gevolgen kunnen hebben voor de opbrengst.

Maïs Eind april, begin mei leken de omstandigheden vrijwel perfect om tot een geslaagde maïsteelt te komen. De zaai startte vroeger dan normaal: de korrelmaïs rond 25 april en de voedermaïs een week later. De opkomst van de diep gezaaide maïs verliep vrij regelmatig, bij de oppervlakkig gezaaide maïs was dit niet het geval. Vaak kwam dit doordat het vanggewas dat voorafging

aan de maïs erg sterk ontwikkeld en/of te lang aangehouden was.

In combinatie met zomerse temperaturen was er in de tweede helft van juni duidelijk al droogtestress te zien bij de maïs, vooral op percelen waar nog een snede gras geoogst werd en op plekken met een minder goede bodemstructuur. Hier en daar is bij de vroegste rassen al bloei waargenomen.

In vergelijking met 2016 vertoont de maïs momenteel een kleine groeivoorsprong van één tot twee bladeren. Afhankelijk van de ondergrond en plaatselijke regenbuien ondervindt de maïs meer of minder hinder van de droogte. De situatie is momenteel nog niet alarmerend, maar regen is meer dan welkom.

Oogstverwachtingen

Tabel 1 toont de oogstvoorspellingen voor wintertarwe- en gerst, voedermaïs, suikerbieten en aardappelen (Bintje) voor de verschillende landbouwstreken. Voor wintergerst en -tarwe ligt de verwachte opbrengst in de belangrijkste productiegebieden rond het gemiddelde van 2012-2015. Voor maïs wordt een ongeveer 5% lagere opbrengst verwacht, met uitzondering van de Kempen, de Zandstreek en de Leemstreek. Daar liggen de voorspellingen rond of iets boven het gemiddelde. Bij de suikerbieten is de impact van de droogte momenteel nog niet merkbaar en zijn de opbrengstvoorspellingen gunstig (+5%). Ook voor de aardappelen (Bintje) voorspellen de modellen (enigszins verrassend) regionale opbrengsten die iets boven het gemiddelde van 2012-2015 liggen (+5%). ■

Dit artikel is gebaseerd op het agrometeorologisch bericht van 20 juni 2017 van VITO, Ulg Liège, CRA-W en KMI.